

**TANBUR SAZI İCRA TEKNİKLERİNİN PEŞREV
VE SAZ SEMAİSİ FORMLARI ÜZERİNDEN
TESPİTİ**

Ercan KAYA

**Yüksek Lisans Tezi
Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı
2023**

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANA SANAT DALI

**TANBUR SAZI İCRA TEKNİKLERİNİN PEŞREV VE SAZ SEMAİSİ FORMLARI
ÜZERİNDEN TESPİTİ**

(Determination of Tanbur Instrument Performance Techniques on Peşrev and Saz Semai
Forms)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercan KAYA

Danışman: Doç. Dr. Vefa TERZİOĞLU

Erzurum
Aralık, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Ercan Kaya tarafından hazırlanan “Tanbur Sazı İcra Tekniklerinin Peşrev ve Saz Semaisi Formları Üzerinden Tespiti” başlıklı çalışması 29/11/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, Müzikoloji Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Doç. Dr. Yakup AÇAR <i>Kafkas Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Danışman	Doç. Dr. Vefa TERZİOĞLU <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi	Doç. DR. Ferhat ÇELİKOĞLU <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır

Enstitü Yönetim Kurulunun / ... /
tarih ve sayılı kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

... / ... / 2023

Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN

Aslı Islak İmzalıdır
Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tanbur Sazının Yapısal Özellikleri Gereği Türk Musikisi Eser İcra Teknikleri Üzerindeki Etkisinin Analizi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 2023

Ercan KAYA

Aslı Islak İmzalıdır

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmada Tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerinin Peşrev ve Saz Semaisi formları üzerinden kullanım durumları incelenmiştir. Öncelikle çalışmada kullanılan Peşrev ve Saz Semailerinin bestesini yapan kıymetli Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han ve Benli Hasan Ağa üstatların aziz ruhlarını şad ediyorum. Belirlenen Peşrev ve Saz Semaisi eserlerin icrasını yapan ve açık erişimle icra tekniklerinin tespit edilmesini sağlayan Yıldız Teknik Üniversitesi Sanata ve Tasarım Fakültesi öğretim elemanı Öğr. Gör. Özer ÖZEL'e, Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korusu Tanbur sanatçısı Murat AYDEMİR'e, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi İcra Sanatları Fakültesi öğretim elemanı Öğr. Gör. Ali YILMAZ'a teşekkür ediyorum.

Araştırmanın planlanmasında, analiz sürecinde ve çalışmanın şekillenerek son şeklini almasında büyük emekleri olan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Vefa TERZİOğLU hocama, çalışmanın yöntem bölümünde fikirlerine danıştığım kıymetli Doç. Dr. Hüseyin YILMAZ hocama, çalışmanın analiz kısmında ve şekillenmesinde desteğini aldığım jüri üyesi kıymetli Doç. Dr. Yakup AÇAR hocama ve çalışmanın son halini almasında büyük emekleri olan kıymetli jüri üyesi Doç. Dr. Ferhat ELİKOğLU hocama teşekkürü borç bilirim.

Tez alışma sürecimin her aşamasında yanımda olan ve büyük öz veriyle destek sağlayan kıymetli annem Leyli KAYA ve her zaman en büyük destekçim olan canım eşim Berna Kaya'ya şükranlarımı sunuyorum. Bu çalışmayı araştırma sürecim içerisinde dâr-ı bekaya göç eden kıymetli babam Mehmet KAYA'ya ithaf ediyorum.

Ercan KAYA

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TANBUR SAZI İCRA TEKNİKLERİNİN PEŞREV VE SAZ SEMAİSİ FORMLARI ÜZERİNDEN TESPİTİ

Ercan KAYA

Aralık 2023, 68 sayfa

Amaç: Bu araştırmada tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerinin Peşrev ve Saz Semaisi formları üzerinden kullanım durumlarının tespiti amaçlanmıştır. Çalışmada ses ve görüntü kalitesinin yüksek olduğu icra videoları tespit edilmiş ve Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa'ya ait 3 Peşrev ve 3 Saz Semaisi seçilmiştir.

Yöntem: Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın temelini oluşturma adına literatür taraması yapılarak konuyla ilgili kuramsal bilgiler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Türk müziği formlarından Peşrev ve Saz Semaisi, örneklemini ise Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa'ya ait 3 Peşrev ve 3 Saz Semaisi oluşturmaktadır. Veriler bestecilere ait eserleri Youtube video paylaşım sitesinde icra eden üç icracının video kaydı alınarak toplanmıştır. Veriler içerik analiz ve doküman analiz tekniği ile incelenmiştir. Belirlenen Peşrev ve Saz Semaisinin bölümleri ayrı ayrı ele alınarak bölümler içerisindeki ölçülerde yapılan icra teknikleri nota üzerinde belirtilmiştir.

Sonuçlar: Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda; belirlenen Mahur Peşrev, Isfahan Peşrev, Rast Peşrev ve Hicazkâr Saz Semaisi, Hüseyini Saz Semaisi, Muhayyer Saz Semaisi eserlerinde çarpma, tril, parmak kaydırma ve tuşe sallama gibi icra tekniklerinin sıkça kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tanbur, Form, İcra Teknikleri

ABSTRACT

MASTER THESIS

DETERMINATION OF TANBUR INSTRUMENT PERFORMANCE TECHNIQUES ON PEŞREV AND SAZ SEMAI FORMS

Ercan KAYA

December 2023, 68 pages

Purpose: This study aimed to determine the use of the performance techniques developed for the tanbur instrument over the forms of Peşrev and Saz Semaisi. In the study, performance videos with high sound and image quality were identified and 3 Peşrev and 3 Saz Semaisi of Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Khan, Benli Hasan Aga were selected.

Method: In this study, the survey model, one of the descriptive research methods, was used. To form the basis of the research, theoretical information on the subject was collected through a literature review. The population of the study consists of Peşrev and Saz Semailerleri from Turkish music forms, and the sample consists of 3 Peşrev and 3 Saz Semaisi belonging to Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Aga. The data were collected by taking video recordings of three performers performing the composers' works on the YouTube video-sharing site. The data were analyzed by content analysis and document analysis techniques. The sections of the determined Peşrev and Saz Semai were handled separately and the performance techniques performed in the measures within the sections were indicated on the note.

Results: In line with the findings of the study, it was concluded that performance techniques such as slamming, trill, finger shifting, and key shaking were frequently used in Mahur Peşrev, Isfahan Peşrev, Rast Peşrev and Hicazkâr Saz Semai, Hüseyini Saz Semaisi and Muhayyer Saz Semaisi.

Keywords: Tanbur, Form, Playing techniques

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
İKİNCİ BÖLÜM.....	2
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	2
Tanbur Sazına Ait Genel Bilgiler.....	2
Osmanlı Döneminde tanburun gelişimi.....	3
Tanburun organolojisi.....	4
Tanburun icra üslupları.....	6
Tanburda Düzen.....	7
Mızrap tekniği.....	7
Mızrap Vuruş İşaretleri.....	7
Üst.....	7
Alt.....	8
Alt – üst.....	8
Üst – alt.....	8
Üçlü.....	9
Mızrapsız – Sadece Parmak Vuruş ve Teli Çekmek.....	9
Tanburda perdelere parmak baskısı.....	10
Tarama.....	10
Akor basımı.....	11
Tanburda vibrato.....	11
Parmak vibratosu.....	11
Sap vibratosu.....	12
Tanburda çarpma.....	12

Tanburda tril.....	13
Tanburda legato.....	14
Tanburda staccato.....	14
Tanburda vurgu.....	15
Perde.....	15
Gürlük.....	15
Türk Müziği Usulleri.....	16
Türk Müziği Formları.....	16
Problem Cümlesi.....	17
Araştırmanın Amacı.....	17
Araştırmanın Önemi.....	18
Varsayımlar.....	18
Sınırlıklar.....	18
İlgili Araştırmalar.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	20
Yöntem.....	20
Araştırmanın Modeli.....	20
Evren ve Örneklem.....	20
Veri Toplama.....	20
Verilerin Analizi.....	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	22
Bulgular ve Yorumlar.....	22
Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	22
Mahur Peşrev.....	22
İsfahan Peşrev.....	25
Rast Peşrev.....	28
İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	32
Hicazkar saz semaisi.....	33
Hüseyni saz semaisi.....	37
Muhayyer saz semaisi.....	40
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	43
Sonuç ve Öneriler.....	43
Birinci alt probleme yönelik sonuçlar.....	43
İkinci alt probleme yönelik sonuçlar.....	43
Öneriler.....	44

KAYNAKLAR.....	45
EKLER	47
ÖZGEÇMİŞ.....	56

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. <i>Tanburun Akordu</i>	6
--	---

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Tanburun Organolojisi</i>	4
Şekil 2. <i>Üst Mızrap</i>	7
Şekil 3. <i>Alt Mızrap</i>	8
Şekil 4. <i>Alt – Üst Mızrap</i>	8
Şekil 5. <i>Üst – Alt Mızrap</i>	8
Şekil 6. <i>Üçlü Mızrap</i>	9
Şekil 7. <i>Tamburda Mızrapsız Sadece Parmak Vuruş ve teli çekmek</i>	9
Şekil 8. <i>Tamburda Üst ve Alt Tel Taramanın Gösterimi</i>	10
Şekil 9. <i>Tanburda Taramanın Nota Üzerindeki Gösterimi</i>	10
Şekil 10. <i>Tanburda Akor Gösterimi</i>	11
Şekil 11. <i>Parmak Vibratosunun Nota Üzerinde Gösterimi</i>	11
Şekil 12. <i>Sap Vibratosunun Nota Üzerindeki Gösterimi</i>	12
Şekil 13. <i>Tanburda Çarpma</i>	12
Şekil 14. <i>Tanburda Tril</i>	14
Şekil 15. <i>Tanburda Legato</i>	14
Şekil 16. <i>Tanburda Staccato</i>	15
Şekil 17. <i>Tanburda Vurgu</i>	15
Şekil 18. <i>Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Mahur Peşrev İcrası.</i>	22
Şekil 19. <i>Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın İsfahan Peşrev İcrası.</i>	25
Şekil 20. <i>Öğr. Gör. Özel ÖZER'in Rast Peşrev İcrası.</i>	29
Şekil 21. <i>Murat AYDEMİR'in Hicazkar Saz Semaisi İcrası</i>	33
Şekil 22. <i>Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Hüseyini Saz Semaisi İcrası.</i>	37
Şekil 23. <i>Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Muhayyer Saz Semaisi İcrası.</i>	40

!

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

GTSM	: Geleneksel Türk Sanat Müziği
GTHM	: Geleneksel Türk Halk Müziği
PK	: Parmak Kaydırma
TS	: Tuşe Sallama
TSM	: Türk Sanat Müziği

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Tanbur, Türk musikisinin tüm anlatımını bünyesinde toplayan musiki araçlarının başında gelir. Bu nedenle Tanbur, Klasik Sanat Musikisinin en doğru, en sağlam ve en çok kullanılan sazı olmuştur (Akan, 2007, s. 13).

Tanbur kelimesinin etimolojisi üzerinde çok durulmuştur. Yabancı yazarlar, lügat ve ansiklopedilerinde bunun kaynağı hakkında çeşitli fikirler ileri sürmüşlerdir; Arap yazarları kamuslarında kelimeyi (Tanbur) olarak ele alıyorlar ve aslında Farsça olan ve “kuzunun kuyruğu” anlamına gelen (dünbe-i bere) den Arap söyleyişiyile (dunba-i bara) dan değişme ve gelişme olduğunu yazıyorlar (Akan, 2007, s. 13).

Tanbur, geçmişi binlerce yıl öncesine kadar uzanan bir Türk çalgısıdır. Hakkında çeşitli araştırmalar mevcuttur. Cem Behar'ın ifadeleriyle: Tanbur, neyden sonra şarkıların en çok değer verdikleri musiki aletidir. Aktardıkları bir rivayete göre neyden daha eski olan tanburun kökeni filozof Eflatuna kadar uzanır. Eflatun Tanbur çalarmış ve musikiye hakkı ile vakıf imiş. Eflatunun icadı olan tanburun daha sonra uzun süre unutulduğunu ve hicret dolaylarında Şiraz'lı Ali adlı biri tarafından yeniden keşfedilip rağbet kazandığını birçok kaynak söyler (Behar, 2005, s. 12).

Hemen hemen beş bin yıllık bir geçmişi olduğunu söylediğimiz tanbur, bu uzun süreli yaşantısında ismi gibi yapısı bakımından da hiç şüphe yok ki birçok değişikliklere uğramıştır. İlk zamanlarda iki telli tanburun bugün Hazar denizi kıyılarındaki Kırgızlarda kabile sazı olarak yaşamakta olduğunu değerli bilgin H. Sadettin Arel'den öğreniyoruz. Tanburun yapısının bazı değişikliklere uğratılması suretiyle, mesela: sapının kısaltılması gövdesinin küçültülmesi veya büyütülmesi, tellerinin çoğaltılması gibi (Ud, Lavta, Kopuz, Bozuk, Gitar, Mandolin) sazları türemiştir (Aksüt, 1994, s. 15).

Bu araştırmada yukarıda belirtilen tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerinin çeşitli peşrev ve saz semailerini üzerinden belirtilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu icra tekniklerini belirleme adına üç peşrev ve üç saz semaisi uzmanlar tarafından belirlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Tanbur Sazına Ait Genel Bilgiler

Bu başlıkta Türk Müziği çalgıları, Tanburun gelişimi, tarihi, organolojisi, icra üslupları, düzeni, mızrap tekniği, mızrap vuruşları tarama, akor basımı, tanburda vibrato, çarpma, tril, legato, stacatto, vurgu, perde, gürlük hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Farklı kültürlerden, milletlerin müzikleri incelendiğinde her milletin duygu ve düşüncelerinin net bir şekilde yansıtıldığı görülür. Bu şekilde dünyadaki her toplumun kendine ait bir müziğinin olduğu anlaşılmaktadır (Uygun, 1990, s. 14).

Türk müziğinde kullanılan müzik aletleri ile ilgili kaynaklar arasında yapı ve icra özelliklerini çokça ele alan en eski kaynağın Abdülkadir Meragi'ye ait olduğu bilinmektedir. Meragi, Meragi, "Camiu'l-Elhan", "Makasidu'l-Elhan" ve "Lahniye" adlı eserlerinde Türk müzik aletlerini ayrıntılı olarak anlatmış görünmektedir.

Klasik Türk müziğinin en önemli sazlarından biri olan tanburun tarihçesini açıklamadan önce "tambur" veya "tanbur" olarak yazılan iki kelime arasında azda olsa bir fark olduğu düşünülmektedir. Tambur, bir iplik makinesinde üzerine ipliğin sarıldığı büyük bir silindirdir. Bir gemide üzerine çelik bir halatın sarıldığı büyük bir demir makaradır. Çamaşır makinesinde çamaşırları tutan dönen bir parçadır. Bunlardan anlaşılan açıklamaları davul silindirik bazı maddelere verilen silindir tanbur çalgı ile ilgili yaygın isim ve kelimeler tanbur uzun dar boyunlu ve perdeli, yuvarlak karınlı, yay ve mızrapla çalınan bir müzik aletidir. Klasik müziğimizin ana sazlarından biri günümüz Türkiye'sinde tamburun karşılığıdır (Aydemir, 2015, s. 16).

Tanburun kökeni ve yükselişi hiç şüphesiz antik çağlara kadar gitmektedir Türk boylarını incelediğimizde çok farklı debbağların olduğunu görmekteyiz. İlkel perde telleri, vücut şekli ve kavrama. Tanbur denilen sazın aslına dönmek istendiğinde iki sazın da doğuşuna gitmek mümkün görünmektedir (Sarı, 2012, s. 42).

Uygur ve Özbek müzik kültüründe çalınan ve birbirleri arasında pek ayırım yapılmayan iki enstrüman dışında, Suriye ve Irak halk müziğinde bulunan bağlama benzeri sazların da tanbur denildiği bilinmektedir (Karakaya, 1988, s. 24).

Tanburun ilk şekillerinden örnek alınarak yapıldığı düşünülen Hintlerdeki ismi ile Vina ve bin dedikleri çalgıyla beraber Kalmuklar ve Kırgızlar da günümüzde ilkel haliyle bilinen iki telli olarak tanburu kullandıkları bilinmektedirler (Akan, 2007, s. 17).

Tüm dünya coğrafyasında Arap yarımadasından, Orta Asya'ya kadar uzanan tüm Türk topluluklarında, hemen hemen tüm medeniyetlerinde geleneksel müzikler grubu içerisinde önemli yer tutan tambur ismine rastlandığı çeşitli kaynaklarda belirtilmiştir (Karakaya,1988, s. 23).

Tanburun hiç şüphesizdir ki bugün güncel durumunu çeşitli aşamalardan geçtikten sonra yapı ve icra bakımından Osmanlı döneminde aldığı düşünülmektedir. Osmanlıların İstanbul'a yerleşmesinden sonra kapalı mekanlarda icra edilen musiki, sanatın ve tanburun gelişmesinde olumlu etki yapmıştır. Tanbur'un adını taşıyan ve geniş bir coğrafyaya yayılmış çalgıların hemen hepsi kubbemsi, kap biçimleri genellikle sedef renginde, kapakları daha kalın ve kıvrıktır (Aydemir, 2015, s. 24).

Tanbur sazı, yüzyıllar boyunca bugünkü haliyle çalınırken, sadece form olarak değil, icrada da birçok değişikliğe uğramıştır. Enstrüman Osmanlı'dan günümüze çok sayıda sanatçı tarafından icra edilmiştir.

Osmanlı Döneminde tanburun gelişimi.

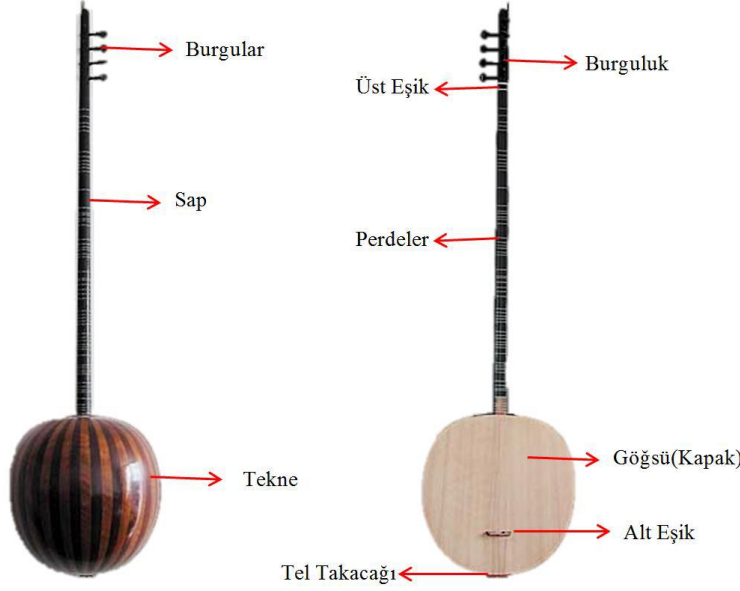
Yüzyıllar boyunca farklı boylar tarafından farklı yapılarda ve farklı şekillerde çalınan tambur, 18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda gözde bir çalgı haline geldi ve önemli değişiklikler geçirdi; Büyüklüğü, şekli ve çalına bilirliği, benzer kökenli diğer teflerden önemli ölçüde farklıdır. Bu nedenle Türkiye'de kullanılan tek çalgı Türk Tanbur'dur. Türk ve yabancı yazarlar, Tanbur'un perde sisteminin, tamburun perde sistemi ile örtüşüğünü kabul etmişlerdir. Türk müziğinin perde sistemi ve bu sistemin Tanbur'da görünür ve anlaşılır olduğu söylenebilir. 18. yüzyıldan önce tanburun bugünkü halinden farklılaştığı, dutar, çöğür gibi benzer çalgılar ve Asya ülkelerinde de kullanılan Anadolu halk çalgısı bağlama ile tanbur ailesi içinde değerlendirildiği bilinmektedir. Günümüzde Osmanlı dönemindeki gelişmeyi karakterize eden şey, tel sayısının artması ve gövdenin inciden çok dairesel bir şekle bürünmesidir. Selçuklu döneminden Osmanlı dönemine kadar önemli yer tutan ressamların tablolarında ve minyatürlerinde tel sayılarının genel olarak altı ve yedi olduğu düşünülmektedir. Günümüzde sayısı sekiz telli olan tanburların halen daha varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır (Karakaya, 2010, s. 33).

Tanburun organolojisi.

Tanbur sazının yapısı iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki gövde diğeri ise saptır. Tanburun diğerkısımları bu sap ve gövde üzerindedir.

Şekil 1

Tanburun Organolojisi

(Akan, 2007, s. 22).

Gövde.

Gövde ve sırt olmak üzere tanbur sazı iki kısımdan oluşur Tekneye yerleştirilen göğüs tahtası veya kapağı gövdenin en önemli kısmıdır Çalgının istenilen hacmi, ton rengi ve rezonans boşluğu büyük ölçüde kapak tarafından belirlenir. Tabak Kestanesi cilasız ve ince taneli olmalıdır Tanbur sazının bir diğerk önemli kısmı da sese etki eden kısımdır. Tekne oluşumunda sağlamlık ve estetik güzellik sağlamak için bir şekil, takoz, kesim ve dolgu kullanılır. Tanbur sazında genel itibariyle tekne yapımında kuvvetli ve aşınmalara dayanıklı ağaç kullanıldığı bilinmektedir. Bu öğeler ise kestane, meşe, ardıç vb. ağaç türlerinden oluştuğu çeşitli literatür kaynaklarında belirtilmiştir (Aydemir, 2015). Teknenin burguluk kısmından ve tel üzerindeki tel bağlayıcıdan gelen telleri tutan ve sesin çıktığı kısım burasıdır. Uzunluğunun genel itibariyle 4-5 cm. olarak ayarlandığı varsayılan tanburun ana malzemesinin ardıç olduğu anlaşılmaktadır. Boy uzunluğu için kesin bir uzunluk ölçüsü belirtilmemiştir. Sebebi ise tanbur sazı için en önemli nokta ana apı yüksekliği olduğu bilinmektedir. Havanın kuru ya da nemli, soğuk ya da

sıcak olmasına bağlı olarak, bu koşullar altında tellerin genleşip büzülmesi kulpun geriye doğru hareket etmesine neden olur. Az çok. Bu durumda tellerin kulp tel tutucuya olan mesafesi de değişir; kasenin tambur üzerindeki tel sayısına göre delik kısmı bilinen ve tellerin deliklerden geçtikten sonra alt sınırın üzerinde bükülmesini sağlayan çanak bölümüdür (Akan, 2007, s. 17).

Sap.

Büyük takoz materyallerle kullanılarak ve kullanım şekline göre değişiklik gösterebilen uzun parçaya kulp denilmektedir. Kulp genel itibariyle dayanıklı ağaçlardan olan erik, ardıç ve gürgen den yapıldığı bilinmektedir. Görünüm olarak ise, pürüzsüzlük, nem direnci ve sürtünme için selüloz veya polyester vernik ile parlatılır. Ahşabın temas yüzeyine ulaşmaması önemli bir konu olan gövde ve dayanıklılık açısından olumlu bir faktördür (Sarı, 2012, s. 16).

Burguluk.

Sap ucundaki eşikten sonra ve aynı yöndeki deliklerden vidaları tutan kısımdır. Boyu 21 – 22 cm Delikler akort açısından birbirine uyumlu olacak şekilde tel sayısına paralel olarak yerleştirilmiştir. Kordonların çok çabuk hasar görmesini önlemek için kordon ve matkap deliklerinin birbirine iyice kaynaşması önemlidir. Deliğin derinliği yaklaşık 1,5 cm'dir (Sarı, 2012, s. 7).

Burgular.

Tenorun akort edilmesini sağlayan sapın ucunda bulunan tellerin sarıldığı kısımdır. Tanburlarda abanoz, gül ağacı gibi ağaç türleri kullanılır. Tanbur kullanan sanatkarların yumuşak ağaç kullanmanın daha uygun olduğuna inandıkları bilinmektedir..

Perdeler.

Tanbur, yapısı itibarıyla Türk musiki perde sistemine sahiptir Paravanlar bağırsaktan katgüt adı verilen bir bağlama ile kapatılmıştır Oyma perdeler 20. yüzyılın ortalarına kadar kullanılmıştır. Günümüzde daha dayanıklı oldukları için sentetik oltalar kullanılmaktadır. tanbur sapına bağlı farklı kalınlıklarda gelir (Öksüz, 1998, s. 21).

Teller.

Tanbur telleri, günümüzde çelik ve pirinçten yapılmaktadır. Metal teller kullanılmadan önce kiriş olarak da bilinen içi boş teller kullanıldığı bilinmektedir. Genel olarak aşağıdan yukarıya doğru kablolama sırası şu şekildedir; Birinci çift çelik tel 0.30-0.32 mm, ikinci çift pirinç tel 0.50 mm, üçüncü çift çelik tel 0.30-0.32 mm, dördüncü tekli pirinç tel 0.70 mm'dir ve

toplam yedi adet vardır. Sekiz telli tenorlar da yapılır ve dördüncü tele bir çift pirinç tel takılır (Akan, 2007, s. 18).

Tanbur mızrabı.

Tanburu doğru çalmak ve enstrüman güzel olmak için onu nasıl çıkaracağınızı bilmek önemlidir. Tanbur mızrapları, diğer alet mızrapları gibi sert ve kalındır. En iyi mızraplar kaplumbağa kabuğundan yapılır Penaların boynuz, kemik, fildişi gibi diğer hayvansal ürünlerin yapıldığı bilinse de bu malzemeler sağlamlık ve esneklik açısından kullanışlı bir kaplumbağa olduğundan, kaplumbağadan yapılan çok tercih edilen bir mızraptır (Sarı, 2012, s. 16).

Akort, bir enstrümanın seslerinin uyumlu bir şekilde tınlamasına denir. Tanbur sazının geleneksel akort sistemi Tablo 1’de ki gibidir.

Tablo 1

Tanburun Akordu

Tel Adı	Türk Müziğindeki Adı	Uluslararası Müzikteki Adı
Birinci ve ikinci Tel	Re Yegah	La
Üçüncü ve Dördüncü Tel	La Kaba Dügah veya Sol Kaba Rast	Mi veya Re
Beşinci ve Altıncı Tel	Re Yegah	La
Yedinci Tel	La Kaba Dügah veya Sol Kaba Rast	Mi veya Re
Sekizinci Tel	Re Kaba Yegah	La

(Aksüt, 1998, s. 32).

Tanburun icra üslupları.

Tanburun bilinen iki icra tarzı vardır. Birinci tarz, klasik tarz olarak da bilinen Tanburi İshak’ın icra tarzı olarak kabul edilen tarzıdır. Bu icra tarzında ezgilerin az sayıda mızrapla çalındığı bilinmektedir. Melodinin ilk mızrap vuruşuyla oluşan sesi kısmadan ve sesin sürekliliğini koruyarak sese devam edilerek çalındığına inanılır. Bu çalış üslubunun Tanburi İshak’tan öğrencisi Oskiyam’a ondan Üsküdar Kozyatağı Rûfai tekkesi Şeyhi Abdülhalim Efendi’ye, Abdülhalim Efendiden de Suphi Ezgiye ve en son Mesut Cemil’e kadar geldiği bilinmektedir (Sarı, 2012, s. 24).

İkinci icra tarzı ise Tanburi Cemil Bey'in icra tarzıdır. Bu icra tarzında da klasik tarzda olduğu gibi ezgiler bol mızrapla çalınır. Bu icra tarzında Cemil Bey'in her notaya bir veya daha fazla mızrapla vurarak tanburu tekdüzeliğinden çıkarıp tanbura hareket ve ifade gücü kazandırdığına inanılır (Özalp, 2000, s. 22).

Tanburda Düzen

Tanbur sazında birçok düzen, oluşum ve buna istinaden birçok materyalin kullanılıp, denendiği bilinmektedir. Bunlar ise genel itibarıyla şah düzeni, mansur düzeni, ahteri düzeni gibi isimlerle bilinen denemeler yapılmıştır. Günümüz 21. Yüzyılda varlığını önemle koruyan bu saz grubunda genel olarak bolahenk düzeni kullanılmaktadır (Akan, 2007, s. 18).

Mızrap tekniği.

Tanbur mızrap bu yönüyle diğer çalgılardan farklı uç özelliği ile ayrılır Tanbur mızrabın üst ve alt uçlarının uzunlukları farklıdır. Üst uç alttan kısadır Orta ve işaret parmağının birinci ve ikinci boğumları arasına dikey olarak yerleştirilmiştir. Sağ eldeki parmaklar, uzun ucu alt tele gelir. İşaret parmağı ve başparmak ile yanından desteklenerek tutulur. Bu durumda işaret parmağı, işaret parmağından farklı olarak ileri veya geri hareket etmemelidir. Penaya bağlı olmayan diğer iki parmak, mızraba alttan destek veren orta parmağın yanına kıvrık olmayacak şekilde yerleştirilmelidir. Mızrabı tutan el tanburun göğsüne dönük olmalıdır. Mızrap, tamburun ilk çift teli ve her iki teliyle çalınır. Pena, mızrap tutan elin bileğinden tamamen hareket etmelidir Pena, davul telini 45 derecelik bir açıyla tutmalıdır (Gülşes, 1998, s. 42).

Mızrap Vuruş İşaretleri

Üst.

Tanbur mızrap şekillerinden en önemlisidir. Nota üzerinde gösterilişi aşağıya doğru inen bir oktur.

Şekil 2

Üst Mızrap

(Gülşes, 1998, s. 42).

Şekilde, tanburun önemli bir icra unsuru olan üst mızrap notasını göstermektedir. Yöntemler incelendiğinde üst spektrum şeklinin aşağı ok ile gösterildiği görülmektedir.

Alt.

Alt mızrap, üst mızraptan daha az kullanılır. Notanın üzerindeki ifade, aşağıyı gösteren bir okla gösterilir.

Şekil 3

Alt Mızrap

(Gülşes, 1998, s. 36).

Şekil tanburda alt mızrap formunun nota sunumunu göstermektedir. Yöntemler incelendiğinde alt mızrap formunun yukarı ok şeklinde görüldüğü görülmektedir.

Alt – üst.

Telin üzerine bir kez vurulan bu tür çift mızraplara alt-üst mızrap denir. Tüm işlev, iki vuruş olmasına rağmen diziden bir ses çıkarabilmektir.

Şekil 4

Alt – Üst Mızrap

(Gülşes, 1998, s. 3t).

Şekilde tanburda alt üst mızrap şeklinin nota üzerinde gösterimi mevcuttur.

Üst – alt.

Bu mızrap türü alt – üst mızrap türünün tam tersi şeklindedir. Notalar üzerine gösterimi ise şu şekildedir;

Şekil 5

Üst – Alt Mızrap

Tanburda perdelere parmak baskısı.

Parmaklar tamburun perdelerine dik olacak şekilde ve her parmak üçer boğumla bükülmelidir. Tüm parmaklar her an banda baskı yapacak şekilde konumlandırılmalıdır. Parmaklar tam kastan perdelere baskı uygulamalıdır Parmaklar ekranın alt veya üst kısmına değmelidir Parmaklar perdelerin arasına bastırıldığında tamburdan çıkan ses cızırtılı olmalıdır (Gülses, 1998, s. 40).

Tarama.

Bu, telleri tararken mızrap kullanılarak elde edilen tenora özgü bir dokudur. Gitardaki bir arpej gibi düşünülebilir. Yukarıdan aşağıya veya yukarıdan aşağıya hareket ettirerek farklı ifadeler elde edilmektedir.

Şekil 8

Tamburda Üst ve Alt Tel Taramanın Gösterimi

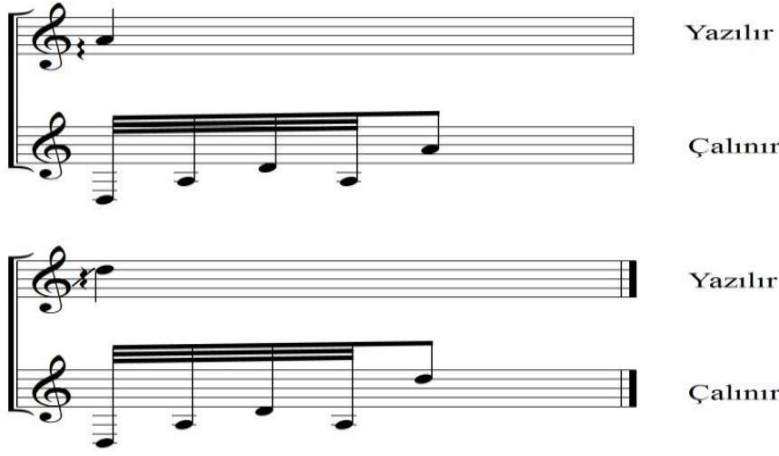
(Güler, 2017, s. 45).

Şekil 8 tanburda üst ve alt tel taramanın örnek nota gösterimi bulunmaktadır.

Geleneksel icrada daha çok abartılı görünen tanburda açık tellerin, kullanılacak makamın önemli derecelerinin notalarına göre akort edildiği görülmektedir. Bu nedenle, aşağıdaki tarama dizisindeki notları değiştirmek mümkündür.

Şekil 9

Tanburda Taramanın Nota Üzerindeki Gösterimi

(Sarı, 2012, s. 24).

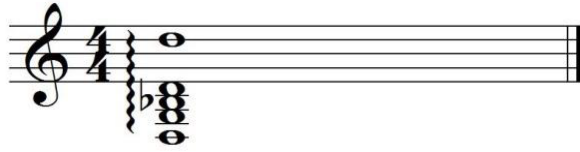
Şekil 9 tanburda ki tarama icrasının nota gösterimi görülmektedir.

Akor basımı.

Tanburda akorlar arpej formunda değil, kısa tonlama şeklinde kullanılır. Açık tellerin çalınma sıklığı, akor oluşumunda önemli bir rol oynar.

Şekil 10

Tanburda Akor Gösterimi

(Güler, 2017, s. 42).

Şekil 10'da tanburdaki akor icrasının nota üzerinde gösterimi mevcuttur.

Tanburda vibrato.

Tanburun performansında, vibrato davranışını ayırt etmeye yönelik karakteristik bir vurgu vardır. Tanburda iki tür vibrato vardır, parmak vibratosu ve boyun vibratosudur.

Parmak vibratosu.

Parmağın perdeye basarak ileri geri yaptığı küçük bir hareketle oluşan şekle denir. Elbette bu hareket perdenin kalın olduğu yerdir. Aksi takdirde cızırtı olarak da bilinen seste bozulma meydana gelir.

Şekil 11

Parmak Vibratosunun Nota Üzerinde Gösterimi

(Sarı, 2012, s. 45).

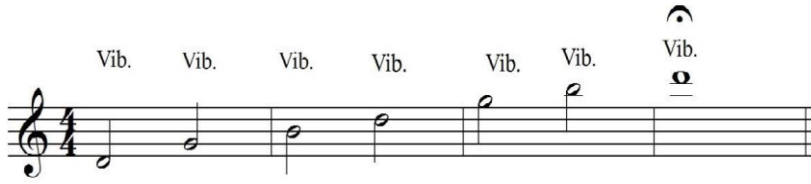
Şekil 11 nota üzerinde parmak tıngırdatmasını gösterir Parmak titreşimleri çok zordur Performansta stilistik bir oyun gerektirdiğinden, tüm öğretmenler öğrencilerine öğretmez.

Sap vibratosu.

Yarım karar, asma kalışlar ve tam karardan sonra yapılır. Bu duruşlar için son mızrap vurulduktan sonra tanburun gövdesi biraz daha sıkıca tutularak sapa doğru birkaç kez sallanır. Bu hareket sapa silker gibi oldukça seri yapılıdır. Böylece insan sesindekilere yakın vibrasyon oluşur (Akan, 2007, s. 23).

Şekil 12

Sap Vibratosunun Nota Üzerindeki Gösterimi

(Sarı, 2012, s. 26).

Şekil 12.de sap vibratosunun nota üzerinde gösterimi mevcuttur. Tanbur sazında en çok kullanılan vibrato şeklidir. Sap vibratosu icraya çok güzel bir ahenk katmaktadır.

Tanburda çarpma.

Pena veya parmak vuruşuyla yapılan çok kısa valans notalardır ve ana notadan önce veya sonra değerlerini alırlar. Bu, çarpaz minör sekizinci nota ile belirtilir. Çarpmanın tanbur icrasında icraya renk katma adına önemli bir yeri vardır (Güler, 2017, s. 27).

Şekil 13

Tanburda Çarpma

(Güler, 2017, s. 27).

Tanburda tril.

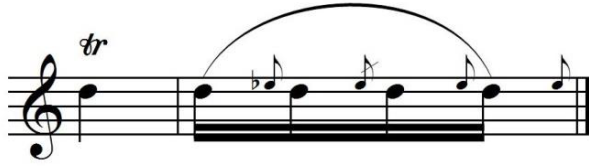
İtalyanca trillo kelimesinden türetilmiş ve titremek anlamına gelmektedir. Müzik notasında içerdiği notayı, bir yarım ton, bazen de çift aralıkta bir üst notayı orijinal nota ile dönüşümlü olarak tekrarlayan bir semboldür. Tril sayısı cümlenin temposuna ve karakterine göre değişir, mızraplı tanbur da pek rağbet görmez (Gazimihal, 2001, s. 45).

Tanburda mızrapsız tril iki şekilde çözümlenmektedir. Bunlardan birincisi apojiyatürler şeklinde yapılan tril örneğidir. Bu tarz tanbur trilleri refik fersan'ın eserlerinde daha sıklıkla kullanılmaktadır. Gagalama olarak da bilinen bu mızrap türünü Necdet Yaşar eserlerinde kullanmamıştır (Bilgin, 2011, s. 48).

Şekil 14

Tanburda Tril

(Güler, 2017, s. 46).

Tanburda legato.

İtalyanca bir kelime olan ve birlikte çalmak anlamına geldiği belirtilen Legato, notaların ardı ardına birbirlerini takip edencesine bağlantılar kurması gerektiği belirtmektedir (Sarı, 2012, s. 28).

İlk olarak, dügah perdede güçlü bir üst mızrap vurur. Bir oktavlık aralıkta parmak, telde asla kaldırılmayan perde üzerinde kayar ve hüseyini perdede yukarı doğru hareket eder. Buradaki amaç Hüseyini ezgisini mızrapa vurmada duyurmaktır. Bir numaralı parmakla başlayan rulo iki veya üç parmakla bitmelidir. Bir mızrap darbesiyle iki veya daha fazla ses çıkarma ekli ekranlar arasında kullanılabilir (Gülşes, 1998, s. 29).

Şekil 15

Tanburda Legato

(Sarı, 2012, s. 29).

Tanburda staccato.

Staccato tutma denir. Sözünden de anlaşılacağı üzere bu telin titreşimini durdurur. Amaç üretilen sesin değeri ne olursa olsun bir noktadan geçmesini sağlamaktır. Bunun için genellikle bir numaralı parmak basar melodinin ana notasını çalar ve mızrapa vurulduğunda diğer parmak tele dokunur ve titreşimi, dolayısıyla sesi durdurur. Parmağın tele tuşa mümkün olduğunca yakın dokunması en iyi sonucu verir (Akan, 2007, s. 44).

Şekil 16

Tanburda Staccato

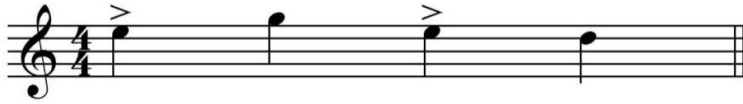
(Sarı, 2012, s. 43)

Tanburda vurgu.

Bir notayı diğer bir notadan daha güzel çalmak başka bir deyişle seslendirmek üzere kullanılan bu kelime, notanın üzerine yerleştirilen ">" işareti ile gösterilir. Ancak etkileyici işlevinin yanı sıra durum değiştirme açısından da önemlidir. Sağ ve sol elin birleşimi ile bu, sağ elin tellere daha kuvvetli vurduğu zaman olur (Sarı, 2012, s. 44).

Şekil 17

Tanburda Vurgu

(Sarı, 2012, s. 44).

Perde.

Psikoakustikte perde genellikle zihinsel bir kavram olarak kabul edilir. Perde ve frekans arasındaki bağlantıyı bulmak için, sesin frekansı ile ilgili olarak hangi perdenin anlaşıldığına dair birçok araştırma yapılmıştır. Müzikte perde, bir ses dizisindeki tek bir notanın konumu olarak tanımlanır. Perde, seslerin dinleyiciler tarafından en düşükten en yükseğe doğru sıralanabildiği ses kalitesidir. Sesler, onlara neden olan ses dalgası titreşimlerinin frekansına göre perdede daha yüksek veya daha alçaktır. Müzik nota sistemi, kulağın frekansa tepkisi logaritmik olduğundan, logaritmik bir ölçek sistemi kullanır (Everest, 2001, s. 36).

Gürlük.

Gürlük, seslerin bir aralıkta sessizlikten yüksek sesliye doğru artarak sıralana bilirliliği açısından, ses yoğunluğunun subjektif olarak algılanmasıdır. Yoğunluk birim alandaki ses gücü olarak tanımlanır (Zeren,1995, s. 44).

Türk Müziği Usulleri

Türk müzikolojisini, çağdaş anlayışla günümüze getiren, hatta kuran üç büyük müzikologumuz Rauf Yekta Bey, Subhi Ezgi ve Saadettin Arel'dir.

Türk Musikisi, Konusundaki diğer bütün bilgileri olduğu gibi, usuller konusunda ki bilgileri de günümüze bu üç müzikolog, düzenleyerek taşımışlardır. Bu büyük görev için ilk çalışmaya başlayan ise Rauf Yekta Beydir, Çok ciddi, çağdaş bir anlayışla yaptığı araştırmaları ile kendinden sonra gelenlere de zemin hazırlamıştır.

Musikinin önde gelen temel direklerinden biri Usül'dür. Öncelikle Türk musikisinin Orta Asya'dan günümüze tarih boyunca büyük bir gelişme göstermiş ayrı zamanda pek çok özel ritimlerimiz kullanılarak günümüze ulaşması sağlanmıştır (Özkan,1984, s. 28).

Türk Müziği Usullerinden Örnekler;

- Nim Sofyan Usulü– 2 Zamanlı
- Semai Usulü– 3 Zamanlı
- Sofyan Usulü– 4 Zamanlı
- Türk Aksağı Usulü– 5 Zamanlı
- Yürük Semai Usulü– 6 Zamanlı
- Devr-i Hindi Usulü– 7 Zamanlı
- Devr-i Turan Usulü– 7 Zamanlı
- Aksak Semai

Türk Müziği Formları

Klasik Türk müziğinin en ilgi çekici yanlarından biri de ezgilerin kuruluş biçimi veya yapı özellikleridir. Yeryüzündeki tüm müziklerde olduğu gibi bu müziğin de biçimsel yönünü belirleyen bazı öğeler vardır. Bunlar çoğunlukla ezginin genel türüne göre (Dini müzik, Din dışı müzik), icra organına göre (Vokal müzik, çalgı müziği), kullanıldığı alana göre (Askeri müzik, klasik müzik, eğlence müziği), icra edildiği mekana göre (Oda müziği, şehir müziği, tekke müziği), İcra tarzına göre (Usullü veya serbest ezgiler) gibi bir tasnif yapılabilir. Türk müziğinin ezgi kurgusu ve bunun sosyal yansımaları da müziğin form yapısına etki etmiştir. Buradan hareketle Klasik Türk müziğinin formları genel olarak iki şekilde ayrıştırmak mümkündür.

Enstrümantal müzik .

- Peşrev
- Taksim

- Medhal
- Saz Semaisi
- Oyun Havası
- Aranağme

Vokal Müzik

- Dini Müzikler
- Din Dışı Müzikler

Peşrev.

Peşrev, Türk Müziğinde bir çeşit sözsüz form. İsmi Farsça "ön" manasındaki pîş (پیش) ve "gitmek" manasındaki rev (رو)'den oluşur. Fasılların en başında çalınır. Genellikle dört hane ve bir teslimden oluşur. (Özkan, 2006, s. 26).

Saz semaisi.

Saz semaisi, Türk müziğinde saz için bestelenmiş sözsüz formlardan biri. Genellikle dört hane ve bir teslim kısmından oluşur. Bu hanelerden bir tanesi teslim ile aynı makamda iken (bu aynı zamanda saz semaisinin makamını da tayin eder) diğer üç hane farklı makamlarda bestelenir. Peşrevden farklı olarak daha küçük usullerde olur ve fasılların sonunda kapanış eseri olarak çalınır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın ana problem cümlesi; Tanbur sazı icra tekniklerinin Peşrev ve Saz Semailerinde kullanım durumu nasıldır? şeklinde belirtilmiştir.

Alt problemler.

Araştırmanın alt problemleri şu şekilde belirtilmiştir.

- 1-Peşrev icrasında tespit edilen tanbur icra teknikleri nelerdir?
- 2- Saz semaisi icrasında tespit edilen tanbur icra teknikleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerinin Peşrev ve Saz Semaisi formları üzerinden tespit etmektir. Çalışmada ses ve görüntü kalitesinin yüksek olduğu icra videoları tespit edilmiş ve Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa'ya ait 3 Peşrev ve 3 Saz Semaisi seçilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Türk Musikisinde tanbur, teknik yönünden bazı zorluklar sergilemektedir. Günümüzde ulaşımı sağlanan metotların az olması ve içerik yönünden yetersiz oluşu da bu alandaki zorlukları artırmaktadır. Yapısal özellikleri ve icra teknikleri üzerindeki etkisinin analizi eser incelemeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

- Araştırmada ulaşılan ve incelenen kaynakların gerçeği yansıttığı,
- Ulaşılan kaynakların ve eserlerin araştırma başlığıyla uyumlu olduğu,
- Örneklem grubunun evreni temsil edebilecek nitelik ve sayıda olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlıklar

Bu çalışma tanbur sazına yönelik geliştirilen icra teknikleri ve bu icra tekniklerinin peşrev ve saz semaisi formlarında uygulanma durumu ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Tanbur: Türk Musikisinin tüm anlatımını bünyesinde toplayan araçlarının başında gelir. Bu nedenle Tanbur, Klasik Türk Sanat Musikisinin en doğru, en sağlam ve en çok kullanılan sazı olmuştur. (Akan, 2007, s. 18).

Türk Sanat Müziği: Türk Sanat Müziği içerisinde çeşitli İslam nağmeleri de barındıran, Osmanlı zamanının da daha çok şekillenen, zengin kültür ve birikime dayanan bir müzik çeşididir. Klasik Türk Müziği olarak da literatürde geçmektedir. Cumhuriyet döneminde de bu anlamda birçok eser kazandırılmıştır.

Usul: Çeşitli zaman ve kuvvetteki vuruşların sıralanmasından oluşan, kalıplaşmış sayı veya vuruş guruplarına usul denir. Kısa bir tanımıyla da usul, zamanın kalıplaşmış şeklidir. (Aydın, 2018, s. 28).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili geçmişte yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve benzerlik ve farklılıklarıyla birlikte yıl dizini şeklinde verilmiştir.

Özer (1997), “Tanbur Tekniği Üzerine Bir Deneme” adlı yüksek lisans tezinde, tanbur sazında kullanılan teknikleri icra açısından nasıl kullanıldığı gösterilmektedir. Araştırmanın icra teknikleri boyutuyla benzerlikler göstermektedir.

Taşdemir (2019), “Geleneksel Türk Müziğinde Tanbur ve Öğrenimine Yönelik Yaklaşımlar” Tanbur Metotlarında kullanılan icra tekniklerinin nasıl kullanıldığını gösterilmektedir. Araştırmanın icra teknikleri boyutuyla benzerlikler göstermektedir.

Kula (2018), “Tanburi Cemil Bey’in Saz Eserlerinin Teknik Açından İncelenmesi” Cemil Bey’in peşrev ve saz semaisi eserlerinde ölçülerde kullanılan makam geçkilerinin icra açısından nasıl kullanıldığı gösterilmektedir. Araştırmanın icra teknikleri boyutuyla benzerlikler göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2011). Ayrıca araştırma Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa'nın Peşrev ve Saz Semaisi eserlerini analiz etmeyi amaçlayan nitel bir yöntem şeklinde tasarlanmış ve durum tespiti olarak da yapılandırılmıştır. Durum tespiti çalışmaları; bir ya da daha fazla durum, olay grup ya da programın incelenmesi, birbirine bağlı sistemlerin de aralarındaki ilişkinin ortaya koyulmasını amaçlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2011). Nitel araştırma; sosyal olguları, bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgileri daha çok analiz ederek kuram geliştirme olarak tanımlanabilir (İslamoğlu, 2009).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Türk müziği formlarından Peşrev ve Saz Semaisi, örnekleme ise Tanburi Cemil Bey, Andon Efendi, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa'ya ait 3 Peşrev ve 3 Saz Semaisi'dir. Evren, "sonuçların genellenerek istenilen elemanlar bütünüdür. Bu bütün, ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir. Çoklu elemanlardan oluşan bütünlük için kullanılan 'evren' terimi, tekli elemanlar (birimler) için 'örnek olay', küçük çokluklar için de 'araştırma kümesi' gibi deyimlere bırakır yerini." (Karasar, 2005).

Araştırmada olasılık temelli olmayan örnekleme yöntemlerinden kota örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde oluşturan peşrev ve saz semaisi notaları, nitel araştırma modeline uygun kota örnekleme yöntemine dayalı olarak belirlenmiştir. Kota örnekleme; sınırlı bir evreni, araştırmanın amacına uygun olarak, araştırmacının uygun gördüğü belirli değişkenlere göre sınıflandırılan bir yöntemdir.

Veri Toplama

Araştırmada tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerini tespit etme adına 3 Peşrev ve 3 Saz Semaisi incelenmiştir. Bu eserlerin belirlenmesinde ses ve görüntü kalitesi

dikkate alınarak Youtube paylaşım sitesinden faydalanılmıştır. Ses ve Görüntü kalitesi yüksek olan Öğr. Ali Yılmaz, Öğr. Gör. Özer Özel ve Kültür Bakanlığı tanbur sanatçısı Murat Aydemir'in videolarından faydalanılmıştır. Bu çalışmada doküman incelenmesi veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Doküman incelemesi, “araştırılmak istenen olgular ve bulgular hakkındaki bilgiye ulaşmak için yazılı malzemelerin içinde faydalanılması ve bu malzemelerin analiz edilmesidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada incelenen olgu veya olaylarla ilintili bilgiler içeren yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranması ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturulması, doküman/metin analizi olarak adlandırılır (Creswell, 2002).

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, içerik analiz ve doküman analiz tekniği ile incelenmiştir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzemekte olan verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini de titizliğini de ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005). Araştırmada Peşrev ve Saz Semailerinin icra edildiği videolar incelenmiş, her bölüm ayrı ayrı ele alınarak bölümler içerisindeki ölçülerde yapılan icra teknikleri nota üzerinde belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorumlar

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problemde tanbur icra tekniklerini belirleme adına “Peşrev icrasında tespit edilen icra teknikleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Belirlenen peşrevler için tanbur sazında uzman kişilerin icraları incelenmiş ve peşrev icralarında kullandıkları tanbur icra teknikleri tespit edilmiştir. Peşrev icrasına yönelik belirlenen üç eserin analizi aşağıda belirtilmiştir.

Mahur Peşrev.

Gazi Giray Han’a ait Mahur Peşrev düyek usulünde, üç hane ve bir teslimden oluşmaktadır. Mahur Peşrev’i Öğr. Gör. Ali YILMAZ icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 18

Öğr. Gör. Ali YILMAZ’ın Mahur Peşrev İcrası.

Öğr. Gör. Ali YILMAZ’ın Mahur Peşrev eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

Not: TS = Tuşeyi Sallama

PK= Parmak Kaydırma

MAHUR PEŞREV

Usulü:Düyek

Gazi Giray Han

1.Hane

TS TS TS TS

§ Teslim

TS TS

TS TS

Son

2.Hane

TS

PK

Mahur Peşrev

-2-

3. Hane

The image shows two staves of musical notation for the 3rd Hane. The first staff is a single melodic line in G major, with a blue oval highlighting a phrase starting with a quarter rest followed by eighth notes. The second staff is a single melodic line in G major, with an orange oval highlighting a phrase starting with a quarter rest followed by eighth notes, and 'PK' labels above it.

Eserin icra teknik analizi şu şekildedir;

The image shows a single staff of musical notation for the 1st Hane in 8/8 time. The notation includes 'TS' labels above the notes, indicating a specific technique.

Eserin birinci hanesinin ilk portesinin birinci, ikinci ve üçüncü ölçülerinde tuşe sallama tekniği, üçüncü ve dördüncü ölçülerinde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

The image shows a single staff of musical notation for the first part of the 1st Hane, showing the first four measures.

Eserin ikinci portesinin üçüncü, dördüncü ve altıncı ölçülerinde çarpma tekniği kullanılmıştır.

The image shows two staves of musical notation for the Teslim section. The first staff starts with a 'Teslim' symbol and shows the first four measures. The second staff shows the next four measures, with 'TS' labels above the notes.

Eserin teslim hanesinin ilk portesinde herhangi bir icra tekniğine rastlanılmamıştır. Teslim bölümünün ikinci portesinin ilk ölçüsünde çarpma tekniği, ikinci ölçüsünde tuşe sallama tekniği, sekizinci ölçüsünde ise tril tekniği kullanılmıştır.

The image shows a single staff of musical notation for the second part of the Teslim section, showing the last two measures. The notation includes 'TS' labels above the notes and the word 'Son' at the end.

Eserin teslim bölümünün üçüncü portesinin üçüncü ve altıncı ölçülerinde tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

2. Hane

TS

Eserin ikinci hanesinin ilk ölçüsünde tuşe sallama tekniği, dokuzuncu ölçüsünde parmak kaydırma tekniği, onuncu ölçüde ise çarpma teknikleri kullanılmıştır.

Mahur Peşrev

-2-

3. Hane

Eserin üçüncü hanesinin ikinci, dördüncü, beşinci ve sekizinci ölçülerinde çarpma tekniği, yedinci ölçüsünde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

İsfahan Peşrev.

Tanburi Cemil Bey'e ait İsfahan Peşrev Devr-i Kebir usulünde, iki hane ve bir teslimden oluşmaktadır. İsfahan Peşrev'i Öğr. Gör. Ali YILMAZ icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 19

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın İsfahan Peşrev İcrası.

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın İsfahan Peşrev eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

Not: TS= Tuşeyi Sallama
PK= Parmak Kaydırma

ISFAHAN PEŞREVİ

Usulü: Devr-i Kebir

Tanburi Cemil Bey

♩ = 80

The musical score for Isfahan Peşrevi consists of eight staves of music. The first staff is in 2/4 time and features a blue oval around a group of notes. The second staff has a green oval labeled 'PK' and a red oval. The third staff has a yellow oval. The fourth staff has a blue oval labeled 'PK' and a '3' below a triplet. The fifth staff is marked 'Teslim' and has an orange oval labeled 'PK'. The sixth staff has a green oval. The seventh staff has a red oval labeled 'PK'. The eighth staff has a blue oval and is marked 'TS' at the end.

ISFAHAN PEŞREVİ

-2-

2. HÂNE

PK

TS

TS

✂

Eserin icra teknik analizi şu şekildedir;

PK

PK

PK

3

Eserin birinci hanesinin ikinci, üçüncü, altıncı ve dokuzuncu ölçülerinde çarpma tekniği, beşinci ve onuncu ölçülerinde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

♩ Teslim

PK

PK

TS

Eserin teslim hanesinin ikinci ve dokuzuncu ölçülerinde parmak kaydırma tekniği, dördüncü, sekizinci, onuncu ve on birinci ölçülerinde çarpma tekniği, on ikinci ölçüde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

2. HÂNE

PK

TS

TS

♩

Eserin ikinci hanesinin ikinci, üçüncü, dokuzuncu ve onuncu ölçülerinde çarpma tekniği, ikinci ölçüsünde parmak kaydırma tekniği, sekizinci ve on birinci ölçülerinde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

Rast Peşrev.

Benli Hasan Ağa'ya ait Rast Peşrev Sâkil usulünde, üç haneden oluşmaktadır. Rast Peşrev'i Öğr. Gör. Özer ÖZEL icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 20

Öğr. Gör. Özel ÖZER'in Rast Peşrev İcrası.

Öğr. Gör. Özel ÖZER'in Rast Peşrev eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

Not: TS= Tuşeyi Sallama
PK= Parmak Kaydırma

Rast Peşrev

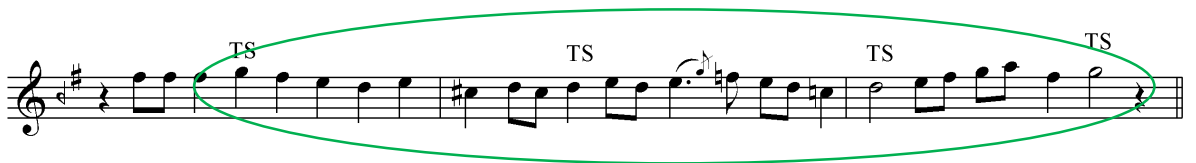
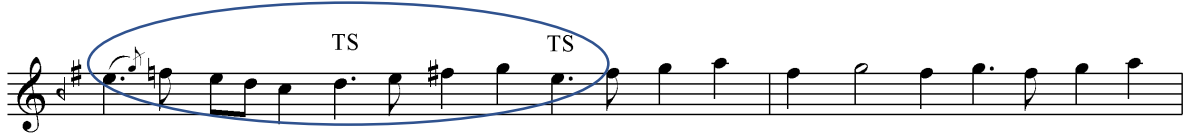
Usulü : Sâkil

1. Hane

Benli Hasan Ağa

2. Hane

Rast Peşrev

-2-

3. Hane

The musical notation for the 3rd Hane of Rast Peşrev is presented on four staves. The first staff shows a blue oval around a group of notes. The second staff has a red oval around a note labeled 'PK' and a green oval around a group of notes labeled 'TS'. The third staff has a blue oval around a group of notes and a green oval around a note labeled 'TS'. The fourth staff has a red oval around a group of notes labeled 'TS' and another 'TS' label further right.

Eserin icra teknik analizi şu şekildedir;

1. Hane

TS

TS

Benli Hasan Ağa

The musical notation for the 1st Hane of Rast Peşrev is presented on four staves. The first staff has 'TS' annotations above the notes. The second staff has a 'TS' annotation above the notes. The third staff has 'TS TS' and 'TS PK' annotations above the notes. The fourth staff has 'TS TS' and 'TS TS' annotations above the notes.

Eserin birinci hanesinin birinci ve üçüncü ölçülerinde çarpma tekniği, birinci, ikinci, üçüncü, beşinci, altıncı, dokuzuncu ve onuncu ölçülerinde tuşe sallama tekniği, altıncı ölçüde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

2. Hane

The musical notation for the second line consists of four staves. The first staff has a 'TS' mark above the second measure and a 'PK' mark above the fifth measure. The second staff has 'TS' and 'PK' marks above the second and third measures. The third staff has 'TS' marks above the second and fifth measures. The fourth staff has 'TS' marks above the second, fourth, sixth, and eighth measures.

Eserin ikinci hanesinin birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve dokuzuncu ölçülerinde çarpma tekniği, ikinci, üçüncü, beşinci, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu ölçülerinde tuşe sallama tekniği, ikinci ve dördüncü ölçülerinde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

3. Hane

The musical notation for the third line consists of four staves. The first staff has a 'PK' mark above the second measure. The second staff has a 'TS' mark above the eighth measure. The third staff has a 'TS' mark above the fifth measure. The fourth staff has 'TS' marks above the second, fourth, fifth, and eighth measures.

Eserin üçüncü hanesinin birinci, ikinci, dördüncü, beşinci, altıncı ve dokuzuncu ölçülerinde çarpma tekniği, üçüncü ölçüde parmak kaydırma tekniği, dördüncü, beşinci, yedinci, dokuzuncu ve onuncu ölçülerinde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt problemde tanbur icra tekniklerini belirleme adına “Saz Semaisi icrasında tespit edilen icra teknikleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Belirlenen saz semaisi için tanbur sazında uzman kişilerin icraları incelenmiş ve saz semaisi icralarında

kullandıkları tanbur icra teknikleri tespit edilmiştir. Saz semaisi icrasına yönelik belirlenen üç eserin analizi aşağıda belirtilmiştir.

Hicazkar saz semaisi.

Tanburi Cemil Bey'e ait Hicazkar Saz Semaisinin birinci, ikinci, üçüncü ve teslim haneleri Aksak Semai, dördüncü hanesi ise Yürük Semai ve Devr-i Hindi usulündedir. Eser dört hane ve bir teslimden oluşmaktadır. Hicazkar Saz Semaisi'ni Murat AYDEMİR icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 21

Murat AYDEMİR'in Hicazkar Saz Semaisi İcrası.

Murat AYDEMİR'in Hicazkar Saz Semaisi eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

Not: TS= Tuşeyi Sallama
PK= Parmak Kaydırma

HİCAZKAR SAZ SEMAİSİ

Usulü : Aksak Semai

Tanburi Cemil Bey

2. Hane

3. Hane

Hicazkar Saz Semaisi

-2-

4. Hane

TS

PK

PK

TS

TS

TS

Eserin icra teknik analizi şu şekildedir;

TS TS

tr

Eserin birinci hanesinin birinci ölçüsünde tuşe sallama tekniği, birinci, ikinci ve üçüncü ölçüsünde çarpma tekniği, ikinci ölçüsünde ise tril tekniği kullanılmıştır.

Teslim

PK

TS

Son

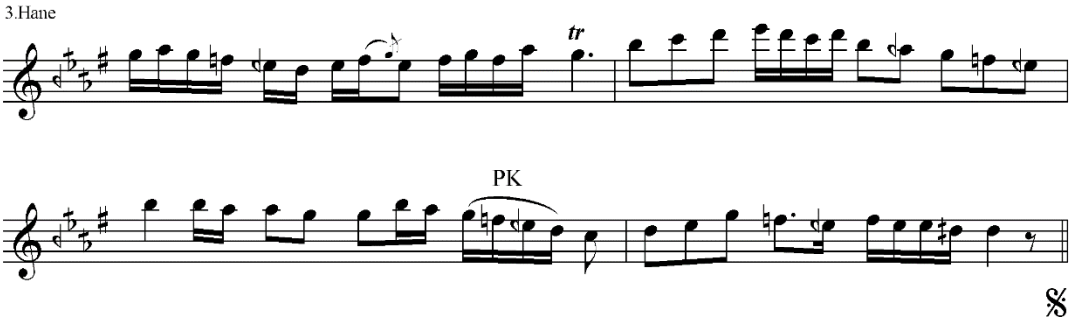
Eserin teslim hanesinin birinci ölçüsünde parmak kaydırma tekniği, birinci ve üçüncü ölçüsünde çarpma tekniği, dördüncü ölçüsünde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

2. Hane

Eserin ikinci hanesinin ikinci ölçüsünde tril tekniği, üçüncü hanesinde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

3. Hane

Eserin üçüncü hanesinin birinci ölçüsünde çarpma ve tril tekniği, üçüncü ölçüsünde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

4. Hane

Eserin dördüncü hanesinin ilk bölümü Yörük Semai usulünden oluşmaktadır. Bu bölümün dördüncü ölçüsünde tuşe sallama tekniği, beşinci ölçüsünde çarpma tekniği, altıncı ölçüsünde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

Eserin dördüncü hanesinin ikinci bölümü Devr-i Hindi usulünden oluşmaktadır. Bu bölümün birinci ve yedinci ölçüsünde parmak kaydırma tekniği, üçüncü ve onuncu ölçülerinde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

Hüseyini saz semaisi.

Andon Efendi'ye ait Hüseyini Saz Semaisinin birinci, ikinci, üçüncü ve teslim haneleri Aksak Semai, dördüncü hanesi ise Yürük Semai usulündedir. Eser dört hane ve bir teslimden oluşmaktadır. Hüseyini Saz Semaisi'ni Öğr. Gör. Ali YILMAZ icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 22

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Hüseyini Saz Semaisi İcrası.

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Hüseyini Saz Semaisi eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

Not: TS= Tuşeyi Sallama
PK= Parmak Kaydırma

HÜSEYİNİ SAZ SEMAİSİ

Usulü: Aksak Semaî

Andon Efendi

1.Hane

Teslim

1. 2. Son

2. Hane

PK

3.Hane

PK

4.Hane

Eserin icra teknik analizi şu şekildedir;

1.Hane

Eserin birinci hanesinin üçüncü ölçüsünde tuş sallama tekniği, dördüncü ölçüsünde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

§ Teslim

TS

1. TS 2. TS

Son

Eserin teslim hanesinin birinci ölçüsünde çarpma tekniği, ikinci, dördüncü ve beşinci ölçülerinde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

2. Hane

PK

§

Eserin ikinci hanesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü ölçülerinde çarpma tekniği, üçüncü ölçüsünde ise parmak kaydırma tekniği kullanılmıştır.

3. Hane

PK PK

§

Eserin üçüncü hanesinin birinci ve ikinci ölçülerinde parmak kaydırma tekniği, ikinci ve dördüncü ölçülerinde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

4. Hane

3 3 3 3

1. 2. 3 §

Eserin dördüncü hanesinde herhangi bir tanbur icra tekniği kullanılmamıştır.

Muhayyer saz semaisi.

Tanburi Cemil Bey'e ait Muhayyer Saz Semaisinin birinci, ikinci, üçüncü ve teslim haneleri Aksak Semai, dördüncü hanesi ise Yürük Semai usulündedir. Eser dört hane ve bir teslimden oluşmaktadır. Muhayyer Saz Semaisi'ni Öğr. Gör. Ali YILMAZ icra etmiştir. İcracının kullandığı icra teknikleri tespit edilmiş ve nota üzerinde gösterilmiştir. Eserin video görüntüsü aşağıda verilmiştir.

Şekil 23

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Muhayyer Saz Semaisi İcrası.

Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın Muhayyer Saz Semaisi eserinde tanbur sazına yönelik icra ettiği teknikler ve analizleri aşağıda nota üzerinde belirtilmiştir;

1. Hane

§ Teslim

PK PK

Son

Eserin teslim hanesinin birinci ölçüsünde parmak kaydırma tekniği, ikinci, üçüncü ve dördüncü ölçülerinde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

2.Hane

TS

Eserin ikinci hanesinin birinci ölçüsünde tuşe sallama tekniği, üçüncü ölçüsünde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

3.Hane

PK PK

PK

Eserin üçüncü hanesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü ölçülerinde parmak kaydırma tekniği, dördüncü ölçüsünde ise çarpma tekniği kullanılmıştır.

4.Hane

PK TS

TS PK

§

Eserin dördüncü hanesinin birinci ve altıncı ölçülerinde parmak kaydırma tekniği, ikinci ve beşinci ölçülerinde ise tuşe sallama tekniği kullanılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde birinci ve ikinci alt problemlere yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Birinci alt probleme yönelik sonuçlar.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Peşrev icrasında tespit edilen icra teknikleri nelerdir?” sorusuna yönelik yapılan analizin sonuçları şu şekildedir;

- Gazi Giray Han’a ait olan ve Öğr. Gör. Ali YILMAZ’ın icra ettiği Mahur Peşrev eserinde tanbur tekniği olarak; 1. hanede tuşe sallama ve çarpma teknikleri, Teslim hanesinde çarpma, tuşe sallama ve tril teknikleri, 2. hanede parmak kaydırma, tuşe sallama ve çarpma teknikleri, 3. Hanede ise çarpma ve parmak kaydırma teknikleri kullanılmıştır.
- Tanburi Cemil Bey’e ait olan ve Öğr. Gör. Ali YILMAZ’ın icra ettiği Isfahan Peşrev eserinde tanbur tekniği olarak; 1. hanede çarpma ve parmak kaydırma teknikleri, Teslim hanesinde parmak kaydırma, çarpma ve tuşe sallama teknikleri, 2. hanede çarpma, parmak kaydırma ve tuşe sallama teknikleri kullanılmıştır.
- Benli Hasan Ağa’ya ait olan ve Öğr. Gör. Özgür ÖZEL’in icra ettiği Rast Peşrev eserinde tanbur tekniği olarak; 1. Hanede çarpma, tuşe sallama ve parmak kaydırma teknikleri, 2. hanede çarpma, tuşe sallama ve parmak kaydırma teknikleri, 3. Hanede ise çarpma, parmak kaydırma ve tuşe sallama teknikleri kullanılmıştır.

İkinci alt probleme yönelik sonuçlar.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Saz Semaisi icrasında tespit edilen icra teknikleri nelerdir?” sorusuna yönelik yapılan analizin sonuçları şu şekildedir;

- Tanburi Cemil Bey’e ait olan ve Murat AYDEMİR’in icra ettiği Hicazkâr Saz Semaisi eserinde tanbur tekniği olarak; 1. hanede tuşe sallama, çarpma ve tril teknikleri, Teslim hanesinde parmak kaydırma, çarpma ve tuşe sallama teknikleri, 2. hanede tril ve çarpma teknikleri, 3. hanede tril ve parmak kaydırma teknikleri, 4. hanede ise tuşe sallama, çarpma ve parmak kaydırma teknikleri kullanılmıştır.

- Andon Efendi'ye ait olan ve Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın icra ettiği Hüseyini Saz Semaisi eserinde tanbur tekniği olarak; 1. hanede tuşe sallama ve çarpma teknikleri, Teslim hanesinde çarpma ve tuşe sallama teknikleri, 2. hanede çarpma ve parmak kaydırma teknikleri, 3. hanede, çarpma ve parmak kaydırma teknikleri kullanılmıştır. 4. hanede ise herhangi bir tanbur icra tekniği kullanılmamıştır.
- Tanburi Cemil Bey'e ait olan ve Öğr. Gör. Ali YILMAZ'ın icra ettiği Muhayyer Saz Semaisi eserinde tanbur tekniği olarak; 1. hanede çarpma ve parmak kaydırma teknikleri, Teslim hanesinde çarpma ve parmak kaydırma teknikleri, 2. hanede tuşe sallama ve çarpma teknikleri, 3. hanede parmak kaydırma ve çarpma teknikleri, 4. hanede ise parmak kaydırma ve tuşe sallama teknikleri kullanılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak geliştirilen öneriler şu şekildedir;

- Tanbur sazına yönelik geliştirilen icra tekniklerinin Peşrev ve Saz Semaisi formları dışındaki formlar üzerinden de kayıtlar incelenerek icra tekniklerinin kullanım durumlarının incelenmesi önerilebilir.
- Çalışmada tespit edilen tanbur icra tekniklerinin mesleki ve özengen müzik eğitimi veren kurum-kuruluşlarda kullanılmasına yönelik basit, orta ve ileri düzeyde etüt ve eserlerin oluşturulması önerilebilir.
- Çalışmada tespit edilen tanbur icra tekniklerinin dışında farklı icra tekniklerinin tespiti ve kullanımını araştırılabilir.
- Türk müziği sazlarından olan Tanbur sazının icra teknikleri gibi diğer Türk müziği çalgılarına müsemma icra teknikleri tespit edilip eserler üzerinden gösterilebilir.

KAYNAKÇA

- Akan, E. (2007). *Tanbur metodu*. Çağlar Musiki Yayınları.
- Aksüt, S. (1994). *Tanbur metodu*. İnkılap Yayınevi.
- Aydemir, M. (2015). *Tanbur I*. Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Behar, C. (2005). Musikiden müziğe. *Osmanlı/Türk Müziği: Gelenek ve Modernlik. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul*.
- Bilgin, K. (2011). *Necdet Yaşar'ın taksimlerinden hareketle tanbur etütleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (8.Baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Everest F. A. (2001). *The master handbook of acoustics*. McGraw-Hill Companies. Fourth
- Gazimihal, M. R. (2001). *Ülkelerde kopuz ve tezeneli sazlarımız*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Hava Kurumu Basımevi.
- Güler, E. (2017). *Uzun sap bağlama ve tanburun organolojik ve icra özellikleri açısından karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi.
- Gülşes, N. (1998). *Mızraplı tanbur öğrenme klavuzu*. [Elektronik Sürüm].
- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Karakaya, F. (2010). *Tanbur*. TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık
- Kiral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kula, A. (2018). *Tanbûrî Cemil Bey'in saz eserlerinin teknik açıdan incelenmesi* (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Öksüz, M.A. (1998). *Türk musikisinde tanbur sazının gelişimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Özalp, M. N. (2000). *Türk musikisi tarihi (1)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özel, Ö. (1997). *Tanbur tekniği üzerine bir deneme* (Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özkan, I. H. (1984). *Türk müzikisi nazariyatı ve usulleri. Kudüm velveleri*. Ötüken Negriyat.
- Özkan, İ. H. (2006). *Türk musikisi nazariyatı ve usulleri*. Ötüken Yayınları.
- Sarı, A. (2012). *Türk müziği çalgıları*. Nota Yayıncılık.
- Sarı, A. (2012). *Türk müziği çalgıları: Ud, tanbur, kanun, kemençe, ney, kudüm*. Nota Yayıncılık.

- Taşdemir, E. F. (2019). *Geleneksel Türk müziğinde tanbur ve öğretimine yönelik yaklaşımlar* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi). Selçuk Üniversitesi. Konya
- Uygun, M. N. (1990). *Kadıze Tirevi ve musiki risalesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Fakültesi İslam Medeniyeti ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. İstanbul.
- Zeren A. (1995). *Müzik fiziği*. Pan Yayıncılık.

EKLER

HİCAZKÂR SAZ SEMÂİSİ

USÛL: AKSAK SEMÂİ

BESTE: TANBURİ CEMİL BEY

Birinci Hane

Mulazime §

İkinci Hane

Üçüncü Hane

Dördüncü Hane

YÜRÜK SEMÂİ

naksarabaci.com

DEVRI HINDI

The image shows a musical score for a piece titled "DEVRI HINDI". It consists of four staves of music written in a Hindustani style. The first staff begins with the title "DEVRI HINDI". The music is written in a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. The melody is characterized by a mix of eighth and sixteenth notes, with some grace notes. The fourth staff includes a first ending (marked "1") and a second ending (marked "2") that concludes with a double bar line and a repeat sign.

Aksak Semâî ♩ = 112

Andon Efendi
(Cavtaç, üdi, Hatrik Kürşat, Akıncı)
(? - 1925?)

1. Hâne

Teslim

— Son —

2. Hâne

3. Hâne

4. Hâne

Yürük Semâî ♩ = 92

Mücel Müzik
07.04.2011

Güçlü Akıncı Gitar Akademi

ISFAHAN PEŞREVİ

USÛLÜ: DEVR-I KEBİR
♩ = 80

MÜZİK: TANBÜRİ CEMİL BEY

TESLİM

2. HÂNE SON

PEŞREV 2 HÂNELİDİR

Mâhûr Peşrev

Düyek ♩ = 176 (♩ = 88)

Gazi Giray Han II.
(Bava, Ebu'l-Feth, Taber)
(1554 – Aralık 1607)

1. *Hâne*

Teslim

— Son —

2. *Hâne*

3. *Hâne*

Müce 105
16.10.2001
Gazide Yılmaz Akbulut

MUHAYYER SAZ SEMÂİSİ

USÛLÜ : Aksak Semâi

MÛZİK : Tanbûri Cemil Bey

♩ = 112

TESLİM

(SON)

2. HANE

3. HANE

The musical score consists of ten staves of notation. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a tempo marking of ♩ = 112. The notation includes various rhythmic values and accidentals. The second staff continues the melody. The third staff is marked 'TESLİM' and features a double bar line with repeat dots. The fourth staff ends with '(SON)'. The fifth staff is marked '2. HANE' and includes a flat accidental (b). The sixth staff is marked '3. HANE' and ends with a double bar line and repeat dots. The seventh staff continues the melody. The eighth staff is marked '3. HANE' and includes a flat accidental (b). The ninth staff continues the melody. The tenth staff is marked '3. HANE' and ends with a double bar line and repeat dots.

MUHAYYER SAZ SEMÂİSİ
-2-

4. HÂNE Yürük Semâi

BERKAY

RAST PEŞREV

USUL: SAKIL

BESTE: BENLİ HASAN AĞA

Birinci Hane

İkinci Hane

Uçuncü Hane

SON

The image shows a musical score for a piece titled "Uçuncü Hane". The score is written in staff notation on a single treble clef staff. It begins with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The music consists of several measures of music, including quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes. The piece concludes with a double bar line and the word "SON" written below the staff.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ercan KAYA
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyet	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tez Savunma Tarihi	